

Milliy g'oyani xalqimiz ongi va qalbiga singdirish usullari

Ismoilov Asadbek

Annotatsiya: Millatning rivojlanishida milliy g'oya beqiyos ahamiyatga ega. Shu boisdan, "Milliy tiklanishdan - milliy yuksalish sari" degan dasturiy g'oya asosida yoshlarning ongi, qalbi va ichki dunyosiga milliy g'oyani innovatsion texnologiyalar asosida singdirish, ularni ona yurtga sadoqat ruhida tarbiyalash, ularda tashabbuskorlik, fidoyilik, axloqiy fazilatlarni yanada shakllantirish - o'ta sharaflil vazifaga aylanmog'i lozim. Shundagina, biz istiqbolda ma'naviy barkamol insonni, sog'lom avlodni tarbiyalashga erishamiz. Jamiyatimizning ustuvor vazifalaridan biri ham barkamol avlodni tarbiyalashdan iboratdir. Zero, ma'naviy barkamol insonlargina buyuk kelajakni yarata oladilar.

Kalit so'zlar: milliy g'oya, ma'naviy qadriyat, or-nomus, mafkura, texnologiya, targ'ibot, madaniyat, ma'rifat, innovatsiya, mexanizm, modernizatsiya, kommunikatsiya, immunitet.

Milliy g'oya— muayyan millatning ijtimoiy birlik sifatida mavjud bo'lishi va rivojlanishini asoslab beruvchi g'oyalar va qarashlar tizimi. Ko'p hollarda Milliy mafkurani bitta millat yoki xalqning mafkurasi deb tushunilmaydi, u muayyan davlat yoki jamiyatning umumiy mafkurasi ma'nosini ham anglatadi. Chunki "milliy" sifati "millat" so'zidan kelib chiqqan bo'lib, faqat muayyan etnik birlikni emas, balki muayyan "jamiyat" yoki "davlat" ma'nosini ham ifodalashi mumkin. Milliy mafkura tushunchasi ham O'zbekistonda yashab, faoliyat ko'rsatayotgan barcha millat vakillariga tegishlidir. Milliy mafkuraning o'zagini O'zbekistondagi turli millat va elat, din va e'tiqod vakillarini mamlakatimizda ozod va obod vatan barpo etish uchun birlashtirish, xalqlarni o'zaro hurmat va hamkorlikka chorlash, olijanob maqsadlarni ko'zlash kabi umuminsoniy tamoyillarga aylangan g'oyalar tashkil etadi. Milliy g'oya o'zligimizni, muqaddas an'analimizni anglash tuyg'ularini, xalqimizning ko'p asrlar davomida

shakllangan ezgu orzularini, jamiyatimiz oldiga qo'yilgan oliy maqsad va vazifalarni ifoda etadi. Milliy g'oya har qanday millatchilikdan, boshqa elat va xalqlarni mensimaslik, ularni kamsitish kayfiyati va qarashlardan xolidir. U jamiyatimizdagi har qanday insonning e'tiqodi va dunyoqarashidan qati nazar, ularning barchasini yagona maqsad atrofida birlashtiradigan; xalqimiz va davlatimiz daxlsizligini asraydigan, el-yurtimizni buyuk istiqbol sari chorlaydigan ma'naviy omildir. Milliy g'oya haqida gapirganda yana shuni ham nazarda tutish kerakki, O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi plyuralizm, fikr va qarashlar erkinligi tamoyillarini to'liq ta'minlaydi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 12moddasida "Hech qaysi mafkura davlat mafkurasi sifatida o'rnatilishi mumkin emas", deyilgan. Mafkurada bo'shliqqa yo'l qo'ymay, Milliy mafkurani xalqimiz ongiga singdirish zamon talabidir.

Milliy g'oya:

1) millatning o'tmishi, buguni va istiqbolini o'zida mujassamlashtirgan, uning tub manfaatleri va maqsadlarini ifodalab, taraqqiyotga xizmat qiladigan ijtimoiy g'oya shakli.

2) Mustaqillik yillarida shakllangan, o'ziga xos falsafiy asosi, ilmiy-nazariy va tarixiy ildizlariga ega yaxlit ta'limot.

Birinchi prezidentimiz I. A. Karimov tomonidan yaratilgan ushbu ta'limot mamlakat taraqqiyotining obyektiv zarurati, milliy rivojlanishning qonuniy hosilasi sifatida ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot barpo etayotgan xalqimizning maqsad-muddaolari va orzu-intilishlarini ifodalaydi. Insoniyat taraqqiyoti biron-bir jamiyatning ezgu g'oyalar va mafkurasiz rivojlana olmasligini tasdiqlab kelmoqda. Milliy g'oya har bir jamiyat ijtimoiy-siyosiy taraqqiyotini ta'minlovchi milliy omil sifatida namoyon bo'ladi.¹

Milliy g'oya targ'iboti milliy g'oya targ'ibotida qo'llaniladigan usullar, unga mahorati va xususiyatlarini keng jamoatchilik: insonlar, turli guruhlar va

---

¹ Tashmetov, T. X. (2021). Global yutuqlardan foydalanishda milliy g'oyaning samaradorligini oshirish mexanizmlari. Academic research in educational sciences, 2(3), 596-602.

qatlamlar, xalqlar, millatlarning ishonchi va e'tiqodiga aylanishi, uning milliy-madaniy, umuminsoniy negizlarini to'g'ri targ'ibot etish orqali jamiyat hayoti sohalarida namoyon bo'lish shart-sharoitlari, omillari, qonuniyatlarini o'rganishdan iborat. Darhaqiqat, biz o'rganishga kirishayotgan "Milliy g'oya targ'iboti texnologiyalari" fani birinchidan "Milliy g'oyani" chuqur va har taraflama bilishni va teran tushunishni, ikkinchidan uning targ'iboti texnologiyalarini xalqchil usul va vositalaridan foydalanish yo'llarini ishlab chiqishni taqozo etadi.

Milliy g'oya targ'ibotida bir qancha ilmiy negiz va asoslarga ega bo'lgan bir qancha targ'ibot usullaridan foydalaniladi va ular quyidagilar:

1. "Ekspert baholash" usuli;
2. "Delfin" usuli;
3. "Pattern" usuli;
4. "O'yinlar nazariyasi" usuli;
5. "Fokus guruhlar tashkil qilish" usuli va hak.

"Ekspert baholash" usuli bugungi kunda keng qo'llanilayotgan usullaridan biri bo'lib, uni vujudga kelishi bevosita Ikkinchi jahon urushidan so'ng etilgan iqtisodiy va siyosiy muammolari yechimini topishga doir tadqiqotlar bilan bog'liqdir. Uning asosiy mazmuni - mutaxassislar fikrlari va qarashlari asosida biror bir jarayonning kelajakdagi ahvolini o'rganish va tadqiq qilishdir. Bu usulning ijobiy xususiyatlaridan biri - uni asosan ilmiy mezonlarga tayanganligi bilan ajralib turadi. Ekspert baholari o'z navbatida 2 ga ajratiladi: alohida baholash va jamoaviy baholash. Individual baholashda faqatgina bir mutaxassisning fikri inobatga olinadi, muammoning darajasiga (jiddiyligiga) qarab, esa jamoaviy xulosalar va baholar beriladi. Ushbu usulning milliy g'oya targ'ibotida muhim ahamiyati shundan iboratki, targ'ibot jarayonida mavjud bo'ladigan va kuzatiladigan muammolarni, (ham targ'ibotchi va qabul qiluvchi o'rtasidagi) ilmiy asosda yechimini topilishiga imkon beradi va bu kelajakda targ'ibotni keng ko'lamda amalga oshirishda o'zining samarasini beradi. "Ekspert baholash" usulining davomi sifatida talqin qilinadigan usullardan biri -

“Delfin ” usuli bo‘lib, unga bunday nom berilishining asosiy sababi, qadimda Yunonistonda biror hodisa- jarayon haqida xulosalar va taxminlar qilish jarayonida bir guruh koxinlar Delfin (Gretsiyaning shimolida) ibodatxonasida yig‘ilishgan va atamaga ana shu joyning nisbati berilgan. Ammo bu nomdagi usulning paydo bo‘lishi AQSHda, 1960 yillarning boshlariga to‘g‘ri keladi va kelajakdagi ilmiy-texnikaviy jarayonlarning holati haqida tasavvur beruvchi usuldir. Bu usul davomida dastlab biror bir hodisa va jarayonning dastlabki holati haqida fikr ilgari suriladi va shu holat davomida vujudga keladigan har qanday mazmundagi (katta yoki kichik) muammolarni ilmiy dalillar asosida to‘la o‘rganiladi va avvalgi ko‘rsatib berilgan jarayonlar o‘rtasidagi ma’lumotlar saralab olinib, uni umumiy jamoaning fikrlari sifatida qabul qilinadi. Bu usulning yana bir muhim jihatlaridan biri uni ekspert guruhlarining aniq matematik xulosalari asosiga qurilganligi, muammoga nisbatan paydo bo‘ladigan savollarga birgalikdagi munosabat bildirishga qodir bo‘lgan fikrlar xilma-xilligiga ega bo‘lganligidadir. Jamiyat rivojlanishining asosiy mazmun- mohiyati, unda ilgari surilayotgan g‘oyalar va mafkuralarning maqsadi, qarashlari, intilishlari bilan chambarchas bog‘liqdir. Ayni shu ma’noda ana shu jamiyatning barcha a’zolari mana shu g‘oya va mafkurani to‘la anglab yetgandagina, uning kelajagi porloq bo‘ladi. Milliy g‘oya targ‘iboti o‘z navbatida, mana shu maqsadlarni birlashtiruvchi asosiy manba vazifasini bajaradi va turli usullar va tamoyillarga tayanadi. “Delfin” usulining milliy g‘oya targ‘ibotidagi o‘rni shundan iboratki, avvalo, uni oddiy nazariya va qarashlarga emas, balki aniq maqsad sari intiluvchi ilmiy farazlarga ega bo‘lganligidadir. Ma’lumki, targ‘ibot oddiy ko‘rinsa-da, ammo doimo bir yo‘nalishda amalga oshirilmaydi, u turli yo‘nalishlar va targ‘ibot-tashviqot a’zolarining turli- tumanligiga asoslanadi. Shu o‘rinda aynan “Delfin” usuli targ‘ibot davomidagi nafaqat mavjud bo‘lgan, balki, kutilishi mumkin bo‘lgan muammolarni ham mutaxassislar yordamida o‘rganib bartaraf etib borilishi bilan ajralib turadi. ²

---

² O.Bozorov "Milliy g'oya va targ'ibot samaradorligi". T.: "Ma'naviyat" 2018 . B-20.

Zamonaviy ilmiy farazlar va targ‘ibot dasturlarida keng qo‘llanilayotgan usullardan biri - “Pattern” (Planning Assistance Through Technical Relevance Number so‘zlarining inglizcha qisqartmasidan olingan) usuli bo‘lib, u ham AQSHning boshqa “g‘oya markazi” ya’ni, “Xonduell Inkorporeytid” tashkiloti tomonidan 60-yillarning oxirlarida ishlab chiqilgan. Va dastlab bu usul AQSHning mudofaa, harbiy-siyosiy maqsadlari uchun xizmat qiladi. Ushbu usulning mohiyati o‘zi uchun kerakli bo‘lgan voqea hodisalar to‘g‘risida ma’lumotlar yig‘iladi. Va uni amalga oshirish uchun “Pattern” usulining birinchi qoidasi ya’ni amalga oshiriladigan “maqsadlar daraxtini” chizib olinadi va o‘sha vaqtdagi muammolarga asoslanadi. Shu bilan shu muammoning holati bilan, keyingi jarayonlarning samarasi belgilab beriladi. Milliy g‘oya targ‘ibotida dastlabki jarayon bilan keyingi natijalarni bog‘lab borish alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki, milliy g‘oya targ‘iboti fikrlar erkinligi va hodisalarning turli-tumanligiga asoslanganligi bilan ajralib turadi. Bu usulning milliy g‘oya targ‘ibotida qo‘llanilishining asosiy mazmunini belgilab beruvchi xususiyatlaridan biri avvalo muammoni o‘rganishga nisbatan “maqsadlar daraxtini” tuzilishidir. Va ayni shu erda, amalga oshiriladigan barcha ishlarning rejasi ishlab chiqiladi, shuningdek kutilayotgan muammolarni ilmiy tahlillar va nazariyalar asosida “xavfi” bartaraf etiladi.

Milliy g‘oya targ‘ibotida eng ko‘p qo‘llaniladigan usullardan biri - “Fokus guruhlar”dir. Aslida bu usulning paydo bo‘lishi sotsiologiya fani bilan bog‘liqdir. Ammo sotsiologiyaning o‘zi jamiyatni tadqiq qiluvchi fan bo‘lgani uchun, ushbu usulning “qadri” jamiyatning boshqa sohalari uchun ham birdek qimmatlidir. Bu usulning mohiyati- tanlab olingan yoki boshqa guruhlarini intervyu asosida fikrlari o‘rganish va shu asosida, qo‘yilgan muammoning manzarasi ochib beriladi va bartaraf etiladi. Milliy g‘oya targ‘ibotida bu usulning qo‘llanilishi, avvalo, targ‘ibot samarasini oshirishda alohida ahamiyat kasb etadi. Jamiyatdagi u yoki bu guruh ichidan ixtiyoriy tanlov asosida saralab olingan respondentlarning fikrlari asosida ana shu jamiyatda milliy g‘oya targ‘ibotini amalga oshirishga doir fikrlar, yo‘nalish va albatta ilmiy nazariyalar ilgari

suriladi. G'oya targ'iboti alohida mazmun kasb etadigan usullardan biri bu - "O'yinlar nazariyasi" usulidir. Bu usulning umumiy tuzilishi o'yinlardagi optimal maqsadlarni aniqlashning matematik qonuniyatlar asosida o'rganilishidir. O'yin deyilganda, bu erda biror-bir jarayonni tushuniladi. Bu usul davomida ma'lum bir maqsadlar ilgari surilgan holatni tahlil qilish jarayonida ikki yoki undan ortiq guruhlar bo'linadi va guruhlar o'z manfaatlarini uchun kurashadi, aynan ma'qul deb topilgan guruh va uning maqsadi yetakchi darajaga chiqariladi. Bu usul milliy g'oya targ'iboti bilan bilvosita chambarchas bo'lib, aynan g'oya targ'ibotining targ'iboti samarasi ham fikrlar, qarashlar erkinligi bilan izohlanadi.

O'qitish texnologiyalarini loyihalash qonunlari. O'qitish texnologiyasi (jarayon sifatida) – pedagogik jarayonlar, amal va usullar ketma-ketligi (qat'iy tartib shart emas) bo'lib, yaxlit didaktik tizimni tashkil etadi, u pedagogik amaliyotga joriy etilishi bilan kafolatli o'quv maqsadiga erishiladi va talaba shaxsning to'liq rivojlanishiga imkon yaratadi. Texnologiyani tashkil etadigan jarayonlar, amal va usullarni muayyan pedagogik natijaga erishish yo'lini batafsil yoritadigan algoritm sifatida talqin qilish yaramaydi. Ularga yaxlit tarzda ta'lim sub'ektlarining berilgan maqsadlarga harakatlanishini ta'minlovchi tayanch didaktik vositalar sifatida qarash maqsadga muvofiqdir. Shunday qilib, o'qitish texnologiyasi deganda, didaktik masalalar yechimiga yo'naltirilgan yoki oldindan loyihalangan pedagogik jarayonni amaliyotga rejali va izchil qo'nlanadigan etadigan pedagogning ketma – ketli o'zaro bog'liq harakatlari tizimi tushuniladi.

Xulosa qilib aytganda, o'qitish texnologiyasi nafaqat didaktik jarayonning o'zi sifatida, balki uni pedagog faoliyatining loyihalash natijasi sifatida ham qaralishi mumkin.

Milliy mafkurani yoshlar qalbi va ongiga singdirish ta'lim-tarbiyaning turli shakllari orqali amalga oshiriladi.

Bunda quyidagi vazifalar nazarda tutiladi:

– ta’lim muassasalarida bolalar va talabalarning yoshiga mos ravishda milliy mafkurani singdirishning o‘ziga xos pedagogik-psixologik dasturini yaratish; Kadrlar tayyorlash milliy dasturi asosida o‘quvchi

- talabalar ongida milliy g‘oya va milliy istiqlol mafkurasini shakllantirish ishlarini uzluksiz tarzda olib borish;

– o‘quv dasturlari, darslik va qo‘llanmalarda milliy istiqlol mafkurasini g‘oyalarini teran aks ettirish;

– maktab, litsey, kollej, institut va universitetlarda mafkuraviy tarbiyani bugungi kun talablari darajasiga ko‘tarish;

– pedagog kadrlarning mafkura borasidagi bilimlarini chuqurlashtirish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ташметов, Т. Х. (2020). Ёшларга берилаётган имкониятларнинг тарбиядаги аҳдмияти. "Science and Education " Scientific Journal, 1(7), 617-624.
2. Tashmetov, T. K. (2020). The Importance of the use of innovative technologies in raising the spirituality of young people. Monthly Peer Reviewed & Indexed International Online Journal, 6(11), 25-27.
3. Tashmetov, T. X. (2021). Global yutuqlardan foydalanishda milliy g'oyaning samaradorligini oshirish mexanizmlari. Academic research in educational sciences, 2(3), 596-602.
4. Ташметов, Т. Х. (2020). Миллий гоияни ёшлар онгига сингдиришнинг замонавий усуллари. Academic Research in Educational Sciences, 1 (3), 326331.
5. O.Bozorov "Milliy g'oya va targ'ibot samaradorligi". T.: "Ma'naviyat" 2018 . B-20.